

Libris.RO

Editor: Călin Vlasie
Redactare: Mihaela Pogonici
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Corectură: Anamaria Cozma
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Ionuț Broșțianu

Respectăm drepturile de autor și cărți

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CARAGIALE, ION LUCA

O scrisoare pierdută : teatru / I. L. Caragiale ; cuv.-înainte și note de Nicolae

Manolescu. - București : Cartea Românească, 2017

ISBN 978-973-23-3215-3

I. Manolescu, Nicolae (pref.) (note)

821.135.1

Ilustrația copertei: Władysław Czachórski, *Scrisoarea*, 1896

Copyright © Editura Paralela 45, 2017

Editura Cartea Românească este un imprint al Editurii Paralela 45

Calea Victoriei 133, sectorul 1, București

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.cartearomaneasca.ro | www.edituraparelela45.ro

CPE

Clasele 9-12 CARTEA PENTRU ELEVI

Ion Luca Caragiale

O SCRISOARE

PIERDUTĂ

TEATRU

Cuvânt-înainte și note de
Nicolae Manolescu

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Cuprins

Cuvânt-înainte de Nicolae Manolescu	7
Ion Luca Caragiale – extras din <i>Istoria literaturii române</i> pe înțelesul celor care citesc, de Nicolae Manolescu	9
O noapte furtunoasă.....	19
Conu Leonida față cu reacțiunea.....	67
O scrisoare pierdută.....	81
D-ale carnavalului.....	165
Năpasta.....	225

O SCRISOARE PIERDUTĂ TEATRU

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

O noapte furtunoasă

COMEDIE ÎN DOUĂ ACTE

(1879)

PERSOANELE:

JUPÂN DUMITRACHE TITIRCĂ INIMĂ-REA,
cherestegiu, căpitan în garda civică

NAE IPINGESCU, ipistat, amic politic al căpitanului

CHIRIAC, tejhetar, om de încredere
al lui Dumitrache, sergent în gardă

SPIRIDON, băiat de procopseală în casa lui Titircă

RICĂ VENTURIANO, arhivar la o judecătorie de ocol,
student în drept și publicist

VETA, consoarta lui Jupân Dumitrache

ZIȚA, sora ei

În București, la Dumitrache.

ACTUL I

(O odaie de mahala. Ușă în fund, dând în sala de intrare; de amândouă părțile ușii din fund, câte o fereastră. Mobile de lemn și paie. La stânga în planul întâi și-n planul din fund, câte o ușă; în dreapta pe planul al doilea, altă ușă. În dreapta în fund, răzemată de fereastră, o pușcă de gardist cu spanga atârnată lângă ea.)

SCENA I

*JUPÂN DUMITRACHE, în haine de căpitan de gardă
fără sabie, și NAE IPINGESCU*

JUPÂN DUMITRACHE (*urmând o vorbă începută*): Iaca, niște papugii... niște scârța-scârța pe hârtie! 'I știm noi! Mănâncă pe datorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pișcherlicuri... și seara... se gătesc frumos și umblă după nevestele oamenilor să le facă cu ochiul. N-ai să mai ieși cu o femeie pe uliță, că se ia bagabonții laie după dumneata. Un ăla... un prăpădit de angajat, n-are chioară în pungă și se ține după nevestele negustorilor, să le spargă casele, domnule!

IPINGESCU: Nu se ia după toate, jupân Dumitrache; după cum e și femeia; dacă trage la ei cu coada ochiului și face fașoane, vezi bine! bagabonții atât așteaptă.

JUPÂN DUMITRACHE: Ba să am pardon! Știu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d-alea, domnule.

IPINGESCU: Vai de mine! jupân Dumitrache, adică, gân-dești că am vrut pentru ca să-ți fac un atac? Îmi pare rău!

JUPÂN DUMITRACHE: Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică că nevastă-mea nu-i d-alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s-a luat?

IPINGESCU: S-a luat bagabonții și după dumneata?

JUPÂN DUMITRACHE: S-a luat și se ia...

IPINGESCU: Și cum ești dumneata!...

JUPÂN DUMITRACHE: Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Apoi să știi bine că intru în cremental! Să mă văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU: Care bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! iaca... un bagabont! De unde-l cunosc eu?

IPINGESCU: Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE: Asta-i! Una vorbim și bașca ne-nțelegem. Dar de! ai dreptul; nu știi ce mi s-a întâmplat, nu știi cum mă fierbe el pe mine de două săptămâni de zile... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

IPINGESCU: 'Aida de! Coana Veta! Mie-mi spui? N-o știi eu?...

JUPÂN DUMITRACHE: Nu că mi-e frică... dar am ambiț, domnule; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Bagabontul...

IPINGESCU: Că bine zici! Începuseși să-mi spui istoria.

JUPÂN DUMITRACHE: Stai s-o iau de la cap.

IPINGESCU: Stau.

JUPÂN DUMITRACHE: Știi dumneata că la lăsata-secului am mers la grădină la „Junion”; eram eu, consoarta mea și cumnată-mea Zița. Ne punem la o masă, ca să vedem și noi comediile alea de le joacă Ionescu¹. Trece așa preț ca la un sfert de ceas, și numai ce mă pomenesc cu un ăla, cu un bagabont de angajat...

IPINGESCU: De unde știi că era angajat?

JUPÂN DUMITRACHE: După port nu semăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine și se pune la altă masă alături, cu fața spre masa noastră și cu spatele la comédie. Șade rezemat

¹ I.D. Ionescu, cântăreț și director de trupă în acea vreme.

într-un peș¹, șade, șade, șade și se uită lung și galiș la co-coane, se uită, se... Eu, cum m-a făcut Dumnezeu cu ambiț, mă scol ca să plecăm; cocoanele nu! că să mai ședem, că încă nu s-a isprăvit comedia. Încep să mă-ncruntez la bagabontul și mai că-mi venea să-l cârlesc, dar mi-era rușine de lume; eu de! negustor, să mă pui în public, cu un coate-goale nu vine bine... Mai mă uit eu încolo, mai mă fac că nu mă sinchisesc de el... bagabontul cu ochii zgâiți la cocoane, ba încă-și pune și ochilarii pe nas. Tii! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă așa, că-i sărea ochilarii din ochi și giubenu² din cap de auzea câinii în Giurgiu.

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: În sfârșit, se isprăvește comedia. Ne sculăm să plecăm; coate-goale se scoală și dumnealui. Plecăm noi, pleacă și dumnealui după noi. Eu îl vedeam cu coada ochiului; dar nu vream să le spui cocoanelor, ca să nu le rușinez. Știi cum e Veta mea... rușinoasă.

IPINGESCU: Mie-mi spui? N-o știi eu?... Ei?

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! Apucăm pe la Sfântul Ionică ca să ieșim pe Podul-de-pământ – papugiul cât coala după noi; ieșim în dosul Agiei³ – coate-goale după noi; ajungem la Sfântul Ilie în Gorgani, – moftangiul după noi; mergem pe la Mihai-vodă ca să apucăm spre Stabilament – mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... fierbeam în mine, dar nu vream să spui cocoanelor...

IPINGESCU: Rezon! Ca să nu le rușinezi.

JUPÂN DUMITRACHE: Știi cum e Veta mea...

IPINGESCU: Rușinoasă, mie-mi spui?

JUPÂN DUMITRACHE: Când să apucăm de la Stabilament în sus, mă uit înapoi cu coada ochiului și nu mai văd pe coate-goale. Mai mergem ce mai mergem, mă uit iar... mă iertase bagabontul.

IPINGESCU: Jupân Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu gândeam că numa' ți-ai făcut spaimă degeaba. Poate că omul o fi șezând prin partea locului, pe Dealul Spirii. Ei! a venit și el la grădină ca și dumneavoastră, a stat și el până la isprăvitul comediei, și s-a nimerit să apucați tot pe-un drum ca să vă înturnați la domiciliu. El a rămas la al lui și dumneavoastră ați mers înainte.

JUPÂN DUMITRACHE: Așa am crezut și eu întâi, dar stai să vezi!... A trecut după aia o săptămână la mijloc. Îmi cam și uitasem eu de istoria bagabontului; gândeam și eu: poate c-o fi stând coate-goale prin partea locului, – bunioară vorba dumitale. Așa zice cumnată-mea ieri: „Nene, hai deseară la „Junion” la Ionescu!” Cum auzii eu de „Junion”, mă făcui verde la față. „Ce să mai căutăm la comediile alea nemțești¹, niște mofturi; dăm parale și nu înțelegem nimica; mai bine punem banii în buzunarul ălălalt și zicem că ne-am dus.” – „Aide, nene, zău! Parol! să n-ai parte de mine și de Veta!” Ei! când am auzit așa vorbă mare, n-am putut pentru ca s-o tratez cu refuz.

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! haide!... dar unde mă gândeam eu că o să mi se întâmpile un așa ceva. Ne ducem. Ședem la o masă mai la o parte; ședem cât ședem, și începe comedia. Nu știu cum mă-ntorc cu ochii înapoi, și pe cine gândești că văz la masa de la spate?...

IPINGESCU: Pe bagabontul...

JUPÂN DUMITRACHE: Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe mațe-fripte, domnule! Fir-ai al dracului de pun-gaș!... Bagabontul, nene, cu sticlele-n ochi, cu giubenu în cap și cu basmaua iac-așa scoasă. Cum m-a văzut – că trebuie să fi fost schimbat la față, cum sunt eu când mă necăjesc (*iși mângâie favoritele*), – cum m-a văzut, a sfeclit-o... A întors capu-ncolo și a început să bea din țigară știi așa, niznai. Dar mă trăgea cu coada ochiului. Mă-ntorc eu iar la loc și mă fac

¹ Latură, coastă.

² Pălărie înaltă și tare, cilindrică, tip haat-de-forme, care și-a luat numele de la pălărierul din București, Jobin (joben).

³ Prefectură de poliție.

¹ Repertoriul trupei lui I.D. Ionescu conținea cântece în mai multe limbi: română, germană, idiș, franceză și engleză; „nemțești”, termen popular generic pentru „străine”.

că mă uit la comedii, se-ntoarce și bagabontul iar cu ochii la cocoane!... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo; mă-ntorc iar la comedii..., iar se uită la cocoane;... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo; mă-ntorc iar la comedii...

IPINGESCU: Iar se uită la cocoane...

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! Iac-așa m-a fierț fără apă toată seara...

IPINGESCU: ÎN SFÂRȘIT?

JUPÂN DUMITRACHE: În sfârșit... plecăm; coate-goale după noi. Era să mă-ntorc la poarta „Iunionului”, să-i zic numa: „Ce poștești, mă musiu?” și să-l și umflu; dar știi, am ambiț; m-am gândit: eu negustor... să mă pui în public cu un bagabont ca ăla, nu face...

IPINGESCU: Rezon!... Ei! pe urmă?

JUPÂN DUMITRACHE: Pe urmă s-a ținut iar gaie după mine.

IPINGESCU: Până la Stabilament...

JUPÂN DUMITRACHE: Da, până la Stabilament! S-a ținut după mine până la răscruci, știi, unde vrei s-apuci spre cazară. Ce ziceam eu? „Haide, drace, haide! să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina și lasă!” Aveam de gând să intru cu cocoanele în casă, să trimit repede pe Chiriac pe poarta de din dos pe maidan să-i iasă înainte, și eu să-l iau pe la spate... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l întreb: „Ce poștești, mă musiu?” și să-l și umflu!... Și dacă nu-i ajungea, să-mi taie mie favoridele! (*Își mângâie favoritele.*)

IPINGESCU: Ei! dacă nu-i ajungea, despărțirea¹ e aproape; să fi poftit la mine la despărțire cu lăcrămație, că-i împlineam eu cât îi mai lipsea.

JUPÂN DUMITRACHE: A avut noroc! Mare noroc a avut bagabontul; a scăpat!

IPINGESCU: Iii! păcat... Cum?

JUPÂN DUMITRACHE: Când am trecut eu de răscruci cu cocoanele, și bagabontul era să intre după noi în uliță, a ieșit haita de câini de la maiorul din colț și i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Zița acasă, m-am suit degrab' cu

Veta sus, am trimis pe Chiriac repede în maidan, eu i-am ieșit înainte peste uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc; dar... geaba! Până să ieșim noi, fugise bagabontul!

(*Se aude glasul lui Chiriac strigând afară:
„Spiridoane! Spiridoane!”*)

IPINGESCU: Iacătă vine Chiriac. Să n-auză.

JUPÂN DUMITRACHE: Aș! de el nu mă sfiesc. La din contra, el știe toată istoria, i-am spus-o de la început... Atâta om de încredere am... Băiat bun!... Ține la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aș fi avut pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, știi, cu negustoria, mai mergi colo, mai du-te dincolo, mă rog, ca omul cu daraveri, toată ziua trebuie să lipsesc de-acasă. Pe de altă parte, ce să-ți spui! Am ambiț, țiu când e vorba la o adică la onoarea mea de familist. De! cât lipsesc eu de-acasă cine să-mi păzească onoarea? Chiriac săracul! N-am ce zice! onorabil băiat! De-aia m-am hotărât și eu, cum m-oi vedea la un fel cu meremetul¹ caselor, îl fac tovarăș la parte și-l și însor!

IPINGESCU: Da... coana Veta ce zice?

JUPÂN DUMITRACHE: Consoarta mea?... Ce să zică?... De! ca muieria... mai ursuză. Am cam băgat eu de seamă că nu-l prea are ea la ochi buni pe Chiriac; dar – știi cum m-a făcut Dumnezeu pe mine, nu-i trec muierii nici atâtica din al meu, – i-am zis pe șleau: „Nevastă, e băiat onorabil și credincios; n-ai ce-i face; ce-i al omului e al omului!”

IPINGESCU: Rezon!

SCENA II

Aceiași, CHIRIAC

CHIRIAC (*intrând prin fund*): Jupâne, trebuie să facem mandat de arestare pentru Tache pantofarul de la Sf. Lefterie; nu vrea să iasă mâine la ezirciț cu niciun preț.

¹ Circumscripție.

¹ Reparație.